

PRIZIV SAVJESTI U ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA

Bošković, Sandra; Spevan, Marija

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:574665>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Health Studies - FHSRI Repository](#)

MEDRI

Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet
Katedra za društvene i humanističke
znanosti u medicini

Sveučilište u Rijeci,
Fakultet zdravstvenih studija
Dokumentacijsko-istraživački centar
za europsku bioetiku „Fritz Jahr“

Znanstveni centar izvrsnosti
za integrativnu bioetiku

Hrvatsko bioetičko društvo

22. riječki dani bioetike

**KNJIŽICA
SAŽETAKA**

Sveučilište u Rijeci,
Medicinski fakultet

Rijeka,
26. i 27. studenoga 2020.

Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet
Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini

Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija
Dokumentacijsko – istraživački centar za europsku bioetiku “Fritz Jahr“

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku

Hrvatsko bioetičko društvo

22. RIJEČKI DANI BIOETIKE

KNJIŽICA SAŽETAKA

Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet
Rijeka, 26. i 27. studenoga 2020.

Nakladnik:

Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

Za nakladnika:

Goran Hauser

Urednica:

Ivana Tutić Grokša

Oblikovanje naslovnice:

Sanjin Kunić

Fotografija naslovnice:

Iva Rinčić

Nakladnik i urednica nisu odgovorni za eventualne propuste u sadržaju ili jezičnom izrazu i tekstu sažetaka objavljenih u ovoj knjizi.

ISBN 978-953-7957-98-8

E-izdanje

Organizatori:

- Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet, Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini
- UNESCO-va Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini
- Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija, Dokumentacijsko – istraživački centar za europsku bioetiku “Fritz Jahr“
- Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku
- Hrvatsko bioetičko društvo

Organizacijski odbor:

Toni Buterin

Robert Doričić

Igor Eterović

Amir Muzur

Gordana Pelčić

Vanja Pupovac

Iva Rinčić

Gordana Šimunković

Ivana Tutić Grokša

Anton Vladislović

Riječ dobrodošlice

“Korona“ nas je svih promijenila: bojimo se jedni drugih, sve odgađamo, sve otkazujemo. E pa, dosta je bilo: 22. riječki dani bioetike održat će se, ovako ili onako. Okupit ćemo one koji to žele: prijatelji izdaleka javljat će se preko mreže, a “domaći“ sastati u stvarnom vremenu i prostoru, poštivajući sve propisane mjere: maske neće sakriti našu afekciju intelektom i bioetikom. Referirat ćemo jedni drugima o idejama i diskutirati o njima, kao u stara, dobra “pretkoronska“ vremena. To smo okupljanje označili dimnjakom na naslovnici: simbolom topline doma i slobode, snage i tradicije – svega što nas hrani i tješi.

Ustrajanje na održavanju našega skupa nije puki anarhizam: to je *hommage* ljudima koji su prije nas organizirali Riječke dane bioetike – u vremenima kada je bilo manje “para“ ili podrške, publike ili izvjesnosti – ali se uvijek, svake godine od 1999., iznašlo tema i sudionika koji će reći nešto novo, zanimljivo, aktualno i relevantno. Nemamo hrabrosti prekinuti taj slijed: ne želimo ga prekinuti, želimo biti njegov dio. I zato, budite s nama, aktivnošću pobijedite antipatični virus koji je počeo de-formirati naš um i našu misiju. Na kraju krajeva, nije upitno hoćemo li ga nadživjeti, nego hoćemo li ga nadmašiti.

Amir Muzur

PROGRAM 22. RIJEČKIH DANA BIOETIKE

Četvrtak, 26. studenog 2020., putem *online* platforme

11:00 – 11:15

Pozdravna riječ

11:15 – 11:30

Dodjela naslova gostujućeg profesora Florianu Stegeru

11:30 – 11:45

Dodjela Nagrade “Fritz Jahr” za istraživanje i promicanje europske bioetike za 2020. godinu Luiselli Battaglia

11:45 – 12:45

“DESET GODINA ČASOPISA JAHR – EUROPEAN
JOURNAL OF BIOETHICS”

11:45 – 12:00 – *Jahr* – od skromne ideje godišnjaka rođene u Halleu do međunarodnog časopisa u Rijeci, Igor Eterović

12:00 – 12:15 – Formalna analiza izgradnje promišljanja o europskoj bioetici kroz deset godina časopisa *Jahr*, Toni Buterin, Evgenia Arh, Gordana Šimunković

12:15 – 12:30 – Sadržajna analiza prvog desetljeća kroz izazove publiciranja časopisa *Jahr*: Od Godišnjaka Katedre do Europskog časopisa za bioetiku, Gordana Šimunković, Evgenia Arh, Toni Buterin

12:30 – 12:45 – Dvije tračnice jedinstvene uredničke energije – suživot časopisa *Jahr* i *AMHA*, Robert Doričić, Igor Eterović

12:45– 15:00

“PRAVO, BIOETIKA I RANJIVE SKUPINE”

12:45 – 13:00 – Pravo i bioetika, Alen Bošković

13:00 – 13:15 – Priziv savjesti u zdravstvenih djelatnika, Sandra Bošković, Marija Spevan

13:15 – 13:30 – Zdravstveno stanje ranjivih skupina, Ivana Tutić Grokša

13:30 – 13:45 – Rasprava

14:00 – 15:00

Online javno predavanje “Obiteljsko nasilje u doba bolesti Covid-19 – uloga zdravstvenog sustava u zaštiti najranjivijih”, Dalida Rittossa

Petak, 27. studenoga 2020., putem *online* platforme

11:00 – 13:30

”ETIKA DIGITALNOG DOBA“

11:00 – 11:30

Pozvano predavanje “Digital Social Innovation”, Gilberto Marzano

11:30 – 13:30

Tribina “Etika digitalnog doba“

11:30 – 11:45 – **Odrastanje u e-okolini**, Helena Štrucelj

11:45 – 12:00 – **Čemu još nepovjerenje u umjetnu inteligenciju?**, Saša Horvat

12:00 – 12:15 – **Moralni empatični roboti: realnost ili utopija?**, Amir Muzur

12:15 – 12:30 – **The Big Data in everyday practice with the special reference to Vaccinology and SarsCov2 pandemic**, Gordana Pelčić

12:30 – 12:45 – **Utjecaj informacijsko – komunikacijske tehnologije na poimanje plagiranja**, Vanja Pupovac

12:45 – 13:15 – **Rasprava**

13:30–14:00

SLOBODNE TEME

13:30 – 13:45 – **Art, literature and neuropsychology. A proposal of an analysis of Fellini’s dreams**, Anastasia Fabbro

13:45 – 14:00 – **The comparison of EMDR with other therapeutic techniques in the processing of stressful memories in a non-clinical sample**, Fabio D’Antoni, Esterina Pedone, Franco Fabbro, Cristiano Crescentini

SADRŽAJ:

FLORIAN STEGER, <i>Visiting Professor: Short biography</i>	10
LUISELLA BATTAGLIA, <i>Dobitnica nagrade "Fritz Jahr" za istraživanje i promicanje europske bioetike: Kratka biografija</i>	11
IGOR ETEROVIĆ: <i>Jahr – od skromne ideje godišnjaka rođene u Halleu do međunarodnog časopisa u Rijeci</i>	14
TONI BUTERIN, EVGENIA ARH, GORDANA ŠIMUNKOVIĆ: <i>Formalna analiza izgradnje promišljanja o europskoj bioetici kroz deset godina časopisa Jahr</i>	15
GORDANA ŠIMUNKOVIĆ, EVGENIA ARH, TONI BUTERIN: <i>Sadržajna analiza prvog desetljeća kroz izazove publiciranja časopisa Jahr: Od Godišnjaka Katedre do Europskog časopisa za bioetiku</i>	16
ROBERT DORIČIĆ, IGOR ETEROVIĆ: <i>Dvije tračnice jedinstvene uredničke energije – suživot časopisa Jahr i AMHA</i>	17
ALEN BOŠKOVIĆ: <i>Pravo i bioetika</i>	18
SANDRA BOŠKOVIĆ, MARIJA SPEVAN: <i>Priziv savjesti u zdravstvenih djelatnika</i>	19
IVANA TUTIĆ GROKŠA: <i>Zdravstveni pokazatelji ranjivih skupina</i>	20
DALIDA RITTOSSA: <i>Kratka biografija</i>	21
DALIDA RITTOSSA: <i>Obiteljsko nasilje u doba bolesti Covid-19 – uloga zdravstvenog sustava u zaštiti najranjivijih</i>	22
GILBERTO MARZANO: <i>Short biography</i>	23
GILBERTO MARZANO: <i>Digital Social Innovation</i>	24
HELENA ŠTRUCELJ: <i>Odrastanje u e - okolini</i>	25
SAŠA HORVAT: <i>Čemu još nepovjerenje u umjetnu inteligenciju</i>	26
AMIR MUZUR: <i>Moralni empatični roboti: realnost ili utopija</i>	27
GORDANA PELČIĆ: <i>The Big Data in everyday practice with the special reference to Vaccinology and SarsCov2 pandemic</i>	28
VANJA PUPOVAC: <i>Utjecaj informacijsko-komunikacijske tehnologije na poimanje plagiranja</i>	30
ANASTASIA FABBRO: <i>Art, literature and neuropsychology. A proposal of an analysis of Fellini's dreams</i>	31
FABIO D'ANTONI, ESTERINA PEDONE, FRANCO FABBRO, CRISTIANO CRESCENTINI: <i>The comparison of EMDR with other therapeutic techniques in the processing of stressful memories in a non-clinical sample</i>	32

22. riječki dani bioetike

Sažetci izlaganja

FLORIAN STEGER, VISITING PROFESSOR: SHORT BIOGRAPHY

Since the 1st of July 2016, prof. dr. Florian Steger is Full Professor and Director of the Institute of the History, Philosophy, and Ethics of Medicine at Ulm University. He is also Chairman of the Research Ethics Committee at Ulm University and the Commission "Responsibility in the Conduct of Science" (Good Scientific Practice), and a member of the Senate.

In 2002, he earned his Ph.D. at the Ruhr –University Bochum at Studies of medicine, classical philology, and history, with work on medicine in antiquity. He was a scholarship holder of the German National Academic Foundation, and now he is a liaison professor at this institution. In 2003, Steger received the Bavarian Habilitation Grant of the Bavarian Ministry for Science. He habilitated in 2008 in the History and Ethics of Medicine at the Medical Faculty of the Friedrich–Alexander University of Erlangen–Nuremberg. In 2014, he was Leibniz–Professor at the University of Leipzig. From 2009 to 2014, he was a member of the Junge Akademie. From 2011 to June 2016, Steger was Full Professor and Director of the Institute of History and Ethics of Medicine at the Martin Luther University of Halle–Wittenberg.

He has international visiting professorships in Riga (Latvia), Łódź (Poland), and Moscow (Russia). In 2018 he received Medal "Universitatis Lodziensis Amico" by the Łódź University (Poland) and was named Honorary Professor at Semmelweis University, Budapest (Hungary). Since 2019, he is a member of the Saxon Academy of Sciences and Humanities and, since 2020, a member of the Göttingen Academy of Sciences and Humanities. Professor Steger is also the author and co–author of several books and articles on the history, philosophy, and ethics of medicine.

Kontakt: florian.steger@uni-ulm.de

LUISELLA BATTAGLIA, DOBITNICA NAGRADE "FRITZ JAHR" ZA ISTRAŽIVANJE I PROMICANJE EUROPSKE BIOETIKE: KRATKA BIOGRAFIJA

Luisella Battaglia, ranije redovita profesorica, a sada vanjska suradnica Moralne filozofije i Bioetike na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Genovi. Od 1999. održava nastavu iz Bioetike na Sveučilištu Suor Orsola Benincasa u Napulju. Od 1999. je članica Nacionalnog povjerenstva za bioetiku, tijela Predsjedništva Vijeća ministara. U Genovi je 1992 osnovala Talijanski institut za bioetiku, čija je aktualna predsjednica. Od 2006. vodila je pri Pedagoškom fakultetu u Genovi tečaj usavršavanja "Stručnjak terapije za

kućne ljubimce" i "Terapija, aktivnost i obrazovanje uz pomoć životinja", a od 2014. na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Genovi vodi diplomski studij Stručnjak za IAA. Uređuje seriju "Bioetica" izdavača Rubbettino i časopis "Argomenti di Bioetica". Više od trideset godina suradnica je dnevnika Secolo XIX za teme iz bioetike. Na poziv Talijanskog instituta za kulturu predavala je u Bruxellesu, Lisabonu, Buenos Airesu, Strasbourgu, Limi, Sao Paulu i Montevideu. U ime Nacionalnog povjerenstva za bioetiku sudjelovala je na međunarodnim konferencijama.

Na funkciji predsjednice Talijanskog instituta za bioetiku te uz pokroviteljstvo Nacionalnog odbora za bioetiku, osmislila je i počevši od 2001. organizirala 14 godišnjih nacionalnih bioetičkih konferencija za škole. Uz pokroviteljstvo Nacionalnog povjerenstva za bioetiku i Sveučilišta u Genovi osmislila je i 2017. organizirala prvi nacionalni bioetički festival na temu "Zdravlje – čovjek, priroda, životinje" u gradu Santa Margherita Ligure. Iduće, 2018. godine, uslijedio je drugi festival na temu "Sreća – čovjek, priroda, životinje", 2019. treći na temu "Budućnost – čovjek, priroda, životinje", te 2020. četvrti na temu "Ne zaboraviti – čovjeka, prirodu, životinje". Povodom "Svjetskog dana bioetike" organizirala je 2018.

na Sveučilištu u Genovi Dan jednakosti, pravde i ravnopravnosti, kada joj je uručena Nagrada UNESCO-a za bioetiku. Odlukom predsjednika Republike Italije od 27. prosinca 2018. dobitnica je priznanja Komendator Republike Italije.

Izbor iz bibliografije: Dilema modernosti – profili povijesti kulture u Italiji između '800 i' 900, Ed. Scientifiche Italiane, 1994.; Etika i prava životinja, Ed. Laterza, 1997.; Dimenzije bioetike – moralna filozofija pred izazovima znanosti o životu, Ed. Name, 1999.; O ishodištima ekološke etike – čovjek, priroda, životinje u Voltairu, Michelet, Thoreau, Gandhiju, Ed. Dedalo 2002.; Bioetika bez dogmi, Ed. Rubbettino 2009. (NAGRA-DA DVIJE KULTURE 2010.); Etika za živi svijet – pitanja medicinske, životinjske i ekološke bioetike, Ed. Carocci, 2011. Urednica je publikacija Negirana moć – rodni pristupi pitanju nejednakosti, Ed. Aracne 2013. i Čovjek, priroda, životinje – za bioetiku složenosti, Ed. Altravista, 2016.; Majke, danas, svezak časopisa "Paradoxa", srpanj–rujan 2017. Zajedno s G. Macellarijem uredila je publikaciju Kirurška i medicinska bioetika, Ed. Essebiemme, 2002., a s I. Carpanellijem i G. Tuverijem uredila je Etiku skrbi u onkologiji, Ed.

LUISELLA BATTAGLIA, VINCITORE DEL PREMIO "FRITZ JAHR" PER LA RICERCA E LA PROMOZIONE DELLA BIOETICA EUROPEA: BREVE BIOGRAFIA

Luisella Battaglia già Professore ordinario di "Filosofia Morale" e "Bioetica" nella Facoltà di Scienze della Formazione, Università degli Studi di Genova, ricopre dopo il 2016 per contratto gli insegnamenti di "Filosofia Morale" e di "Bioetica" e, fin dal 1999, è incaricata dell'insegnamento di "Bioetica" nell'Università Suor Orsola Benincasa di Napoli. Fa parte, dal 1999, del COMITATO NAZIONALE PER LA BIOETICA, organo della Presidenza del Consiglio dei Ministri. Nel 1992 ha fondato, a Genova, l'ISTITUTO ITALIANO DI BIOETICA, di cui è Presidente. Ha diretto, presso la Facoltà di Scienze della Formazione dell'Università di Genova, dal 2006 il Corso di Perfezionamento *Esperto in Pet Therapy. Terapia, attività ed educazione assistita da animali e*, dal 2014, il master *Esperto in*

IAA. Dirige la collana di 'Bioetica' dell'editore Rubbettino e la rivista "Argomenti di Bioetica". Da oltre un trentennio collabora al "Secolo XIX" su argomenti di bioetica ed etica pubblica. Ha tenuto lezioni, su invito dell'Istituto Italiano di Cultura, a Bruxelles, a Lisbona, a Buenos Aires, Strasburgo, Lima, Sao Paulo, Montevideo e ha partecipato, su incarico del Comitato Nazionale per la Bioetica, a conferenze internazionali. Ha ideato e organizzato, come Presidente dell'Istituto Italiano di Bioetica, col patrocinio del Comitato nazionale per la Bioetica, a partire dal 2001, con cadenza annuale, 14 Conferenze Nazionali di Bioetica per le Scuole

Ha ideato e organizzato, nel 2017, a Santa Margherita Ligure, col patrocinio del Comitato Nazionale per la Bioetica e dell'Università degli Studi di Genova, il primo Festival nazionale di Bioetica sul tema *Salute. Uomo, Natura, Animali*; nel 2018, il secondo sul tema *Felicità. Uomo Natura, Animali*; nel 2019 il terzo sul tema *Il futuro. Uomo, Natura, Animali*; nel 2020 il quarto sul tema *Prendersi cura. Uomo, Natura, Animali*. Ha organizzato nel 2018 all'Università di Genova, la giornata *Eguaglianza, giustizia ed equità per il "World Bioethics Day"*, nel corso della quale ha ricevuto il Premio Unesco per la Bioetica. Ha ricevuto l'onorificenza di Commendatore al merito della Repubblica Italiana con decreto del Presidente della Repubblica in data 27 dicembre 2018.

Tra le sue pubblicazioni: *Il dilemma della modernità. Profili di storia della cultura in Italia tra'800 e'900*, Edizioni Scientifiche Italiane, 1994; *Etica e diritti degli animali*, Ed. Laterza 1997; *Dimensioni della bioetica. La filosofia morale dinanzi alle sfide delle scienze della vita*, Ed. Name 1999; *Alle origini dell'etica ambientale. Uomo, natura, animali in Voltaire, Michelet, Thoreau, Gandhi*, Ed. Dedalo 2002); *Bioetica senza dogmi*, Ed. Rubbettino 2009 PREMIO LE DUE CULTURE 2010; *Un'etica per il mondo vivente. Questioni di bioetica medica, animale e ambientale*, Ed. Carocci, 2011. A sua cura, *Potere negato. Approcci di genere al tema delle diseguaglianze* Ed. Aracne 2013 e *Uomo, natura, animali. Per una bioetica della complessità*, Edizioni Altravista, 2016; *Madri, oggi*, fascicolo di "Paradoxa", luglio-settembre 2017. Ha curato con G. Macellari, *Bioetica chirurgica e medica*, Ed. Essebiemme, 2002 e con I. Carpanelli e G. Tuveri, *Etica della cura in oncologia*, Ed. Carocci 2010.

Kontakt: battagliahuisella@gmail.com

JAHR – OD SKROMNE IDEJE GODIŠNJAKA ROĐENE U HALLEU DO MEĐUNARODNOG ČASOPISA U RIJECI

Igor Eterović

Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

Jahr je nastao u sklopu pionirskih istraživanja korijena (europske) bioetike pročelnika Katedre za društvene i humanističke znanosti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, profesora Amira Muzura, koji nakon istraživanja života i djela Fritza Jahra, osniva i po njemu imenuje novi časopis. U ovom će izlaganju bit kratko predstavljen razvoj časopisa od skromne ideje Godišnjaka Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci do preraštanja u Europski časopis za bioetiku (od 2014.) i to isključivo kroz razvitak formalnih obilježja časopisa: strukture Uredništva, broja članova Uredništva, članova Izdavačkog savjeta, promjena vezanih uz suizdavače i još neke infrastrukturne inovacije (uvođenje elektroničkog sustava za obradu rukopisa, uvođenje DOI brojeva, itd.). Taj će razvoj bit razmatran kroz tri osnovne faze u razvoju časopisa pod vodstvom triju glavnih urednika: Amira Muzura (2010.–2014.), Stjepke Popović (2014.–2015.) i Igora Eterovića (2015.–danas). Bit će ukratko izložena i povijest apliciranja te osiguravanja indeksacija u međunarodnim bazama, kao osnovnog bibliometrijskog pokazatelja razvoja časopisa.

Kontakt: igor.eterovic@medri.uniri.hr

FORMALNA ANALIZA IZGRADNJE PROMIŠLJANJA O EUROPSKOJ BIOETICI KROZ DESET GODINA ČASOPISA JAHR

Toni Buterin¹, Evgenia Arh², Gordana Šimunković^{1,3}

¹ *Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

² *Knjižnica, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

³ *Katedra za socijalnu medicinu i epidemiologiju, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

Časopis je izvrstan medij za dijalog znanstvene zajednice ostavljajući trajan pisani trag kao svjedok napora izgradnje određenog područja. Danas govorimo o europskoj bioetici zahvaljujući ulaganjima znanstvenika različitih područja iz cijelog svijeta koji su nizali radove, između ostalog, i u časopisu *Jahr*. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u razvoj časopisa i dijaloga o europskoj bioetici kroz kvantitativne pokazatelje. Izlaganje donosi bibliometrijsku analizu časopisa *Jahr* u razdoblju od 2010. do 2020. s ukupno 20 do sad objavljenih brojeva. Za analizu su odabrani sljedeći pokazatelji: broj radova, kategorizacija radova, autori i afilijacije, jezik i struktura časopisa. Prikupljeni podaci su analizirani za ukupno razdoblje izlaženja i po publiciranim godištim. Rezultati su korišteni za kreiranje prijedloga daljnjeg djelovanja časopisa u postizanju njegove početno postavljene svrhe: europeizaciji bioetike.

Kontakt: toni.buterin@uniri.hr

SADRŽAJNA ANALIZA PRVOG DESETLJEĆA KROZ IZAZOVE PUBLICIRANJA ČASOPISA JAHR: OD GODIŠNJAKA KATEDRE DO EUROPSKOG ČASOPISA ZA BIOETIKU

Gordana Šimunković^{1,3}, Evgenia Arh², Toni Buterin¹

¹ *Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

² *Knjižnica, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

³ *Katedra za socijalnu medicinu i epidemiologiju, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

Jahr – Europski časopis za bioetiku zakoračio je u svijet znanstvenog publiciranja u svibnju 2010. kao *Jahr – godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. Nakon četiri godine časopis izlazi iz domicilnih okvira te mijenja ime u skladu s promocijom temelja europske bioetike i ideje čovjeka po kojem je časopis i dobio ime, Fritzu Jahru (1895. – 1953.), njemačkom učitelju i teologu koji je još 1926. upotrijebio riječ bioetika. U izlaganju se prezentira sadržajna analiza 20 do sad publiciranih sveščića znanstvenog časopisa *Jahr* prema tematici objavljenih članaka. Analizom sažetaka, naslova i ključnih riječi prate se trendovi razvoja bioetičke misli čime ćemo kontekstualizirati desetljetni smjer ekspanzije časopisa *Jahr* utemeljenog na originalnim pristupima europske bioetike.

Kontakt: gordana.simunkovic@medri.uniri.hr

DVIJE TRAČNICE JEDINSTVENE UREDNIČKE ENERGIJE – SUŽIVOT ČASOPISA JAHR I AMHA

Robert Doričić, Igor Eterović

Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

Katedru za društvene i humanističke znanosti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci štošta čini jedinstvenom. Jedna od nezaobilaznih stvari u tom kontekstu jest svakako koncentracija uredničke energije s obzirom da djelatnici Katedre vode čak dva međunarodna znanstvena časopisa. Prvi je časopis *Jahr* koji je i osnovan 2010. kao godišnjak Katedre te je u prvo vrijeme i nosio takvo ime, a kasnije, u skladu s pionirskom ulogom časopisne promocije europske bioetike, preimenovan u "europski časopis za bioetiku". Od samih početaka djelatnici Katedre čine njegovu uredničku jezgru: sva tri glavna urednika (Amir Muzur: 2010.–2014., Stjepka Popović: 2014.–2015. i Igor Eterović: 2016.– danas), izvršna urednica (Gordana Šimunković: 2018.– danas) i tehnički urednik (Toni Buterin: 2018.– danas) njeni su članovi.

Drugi je časopis *AMHA – Acta medico-historica Adriatica*, koja postoji od 2003., ali na Katedru "dolazi" 2017. godine kada Igor Eterović postaje glavnim, a Robert Doričić izvršnim urednikom te su na toj funkciji do danas, a 2018. im se član Katedre Toni Buterin pridružuje kao tehnički urednik. Godina 2018. je ključna u logističkom zaokruženju časopisa kada oba dobivaju izvršne urednike te tehničkog urednika, ali i infrastrukturno – smještanjem obaju uredništava u prostore Dokumentacijskog i istraživačkog centra za europsku bioetiku "Fritz Jahr", koji djeluje u sklopu Fakulteta zdravstvenih studija: u njemu djeluju izvršni urednici te tehnički urednik obaju časopisa. U ovom izlaganju bit će predstavljena ova jedinstvena urednička energija i splet okolnosti njenog razvoja.

Kontakt: robert.doricic@medri.uniri.hr

PRAVO I BIOETIKA

Alen Bošković

Odvjetničko društvo Bošković i partneri d.o.o., Rijeka

Činjenica je da pojmovno pravo i bioetika dijele mnoge sadržaje. Pravo koje nije temeljeno na etici gubi svoj sadržaj i smisao. No, ono ne crpi svoj sadržaj samo iz pravnog sistema, nego i iz društvene zbilje u kojoj se rukovodimo i etičkim načelima. S druge strane, bioetika postavlja određen etički sadržaj koji može, ali i ne mora biti dio pravnog sistema. Predmet izlaganja je djelomična analiza Rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj U-I-60/1991 i dr. od 21. veljače 2017. godine, koji se bavio ocjenom suglasnosti sa Ustavom Republike Hrvatske Zakona o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece (NN 18/78, 31/86, 47/89 i 88/09). Naglašava se da se ovo izlaganje ne bavi analizom *pro-choice* i *pro-life* argumenata, nego sa pravnog stajališta provjerava je li prilikom donošenja odluke sud uvažavao i bioetičke zahtjeve. Položaj ustavnog suda omogućava raspravu širih, uključivo i bioetičkih, aspekata koji pomažu u interpretaciji ustavnih normi koje valja primijeniti.

U obrazloženju spomenutog rješenja Ustavni sud RH navodi snažne smjernice za daljnji zakonodavni proces u kojem je potrebno donijeti novi zakon koji uređuje pitanje prekida trudnoće. Pritom treba voditi računa o zaštiti pojma u sadržaju najviših vrijednosti ustavnog poretka, a to je dostojanstvo osobe – u ovom slučaju, žene. Tu se otvara veliko područje i za pravnike i bioetičare koji će pojam dostojanstva osobe interpretirati u skladu sa vrijednostima civiliziranog svijeta.

Kontakt: odvjetnik-boskovic-alen@ri.t-com.hr

PRIZIV SAVJESTI U ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA

Sandra Bošković, Marija Spevan

Katedra za zdravstvenu njegu, Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija

Korištenje prava na priziv savjesti zdravstvenih djelatnika predmet je teorijskih, stručnih i znanstvenih promišljanja koji propituju proturječnost prava pacijenta i prava zdravstvenih djelatnika. Priziv savjesti u zdravstvenih djelatnika često se poima kao odbijanje pružanja legalne i profesionalno prihvaćene medicinske usluge ili usluge koje spadaju u opseg njihove profesionalne kompetencije. Međutim, priziv savjesti kao apel vlastitoj savjesti da traži izuzeće od obavljanja neke profesionalne aktivnosti mnogo je širi. Cilj ovog rada bio je pregled literature kako bi se utvrdio opseg i sadržaj znanstvenih radova o prizivu savjesti zdravstvenih djelatnika. Pretraživanje literature provedeno je u četiri međunarodne baze podataka (PubMed, Medline, ScienceDirect i Google Scholar) koristeći kriterije za uključivanje i isključivanje.

Pregledom literature zajednički stav autora je da zdravstveni djelatnici imaju pravo na priziv savjesti. Međutim, jasno je vidljiva podijeljenost autora u razmatranju etičkih pitanja prava pacijenta jer oni smatraju da skrb za pacijenta apsolutno nadmašuje pravo pružatelja usluga (zdravstvenog djelatnika) na priziv savjesti. S druge strane, suprotno tome, autori razmatraju pravo na priziv savjesti kao moralni integritet te navode da stručnjaci koji koriste pravo na priziv savjesti mogu prepoznati sučelje zagovaranja u situacijama etičkih i moralnih dilema i protivljenje usklađivanju s profesionalnim pritiscima koji se mogu naći u hijerarhijskim strukturama unutar zdravstvenih disciplina i organizacija. Obzirom na dostupnost malog broja istraživanja prema navedenim kriterijima uključivanja pregleda literature, svakako je potrebno provesti daljnja istraživanja na ovu temu, kako bi se točno mogli identificirati etički i moralni aspekti za i protiv koji proizlaze iz prava na priziv savjesti. Time bi se omogućilo uvažavanje prava zdravstvenih djelatnika, prava pacijenta, u skladu sa potrebama zdravstvene skrbi, ali i moralnom dobrobiti, kako pacijenata, tako i zdravstvenih djelatnika.

Kontakt: sandra.boskovic@fzsri.uniri.hr

ZDRAVSTVENO STANJE RANJIVIH SKUPINA

Ivana Tutić Grokša

Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

Zdravlje se smatra jednim od temeljnih ljudskih prava. Zdravstvena pravednost znači da bi svaka osoba trebala moći postići svoj zdravstveni potencijal u potpunosti. No, zbog društvenih okolnosti dolazi do zdravstvenih razlika među skupinama. U ovom izlaganju bit će izdvojene neke od ranjivih skupina izloženih negativnom učinku socijalnih odrednica zdravlja – osobe slabijeg socioekonomskog statusa, pripadnici nacionalnih manjina, pripadnici rodnih i seksualnih manjina te starije osobe. Napravljen je pregled dosadašnjih spoznaja i prikazani su dostupni zdravstveni pokazatelji odabranih skupina u Republici Hrvatskoj. U završnom dijelu bit će izneseni prijedlozi za teme daljnjih istraživanja i preporuke za unapređenje prakse, prvenstveno praćenje zdravlja ranjivih skupina, integrativnu zdravstvenu zaštitu, veće uključivanje pacijenata i socijalnih radnika u liječenje te aktivno uključivanje zajednice.

Kontakt: ivanatg@uniri.hr

DALIDA RITTOSSA: KRATKA BIOGRAFIJA

Dalida Rittossa zaposlena je u znanstveno nastavnom zvanju docenta na Katedri za Kazneno pravo Pravnog fakulteta u Rijeci. Autorica je većeg broja znanstvenih radova iz područja kaznenog prava, ustavnog prava, kriminologije i viktimologije. Rezultate svojih znanstvenih istraživanja prezentirala je na mnogobrojnim međunarodnim i domaćim konferencijama u nastojanju da znanstvene zaključke približi, kako stručnoj, tako i široj javnosti.

Kao gorljivi zagovornik zaštite prava ranjivih osoba, u zadnje vrijeme svoj istraživački fokus usmjerila je na pitanja koja se bave kaznenopravnom zaštitom djece i žrtava obiteljskog nasilja, zaštitom prava osoba s duševnim smetnjama i pravima na privatnost. Voditeljica je projekta Hrvatske zaklade za znanost "Život u doba bolesti COVID-19 – socijalne implikacije za sigurnost i dobrobit ranjivih skupina u europskom kontekstu / #COVID-19#VULNERABILITY".

OBITELJSKO NASILJE U DOBA BOLESTI COVID-19 – ULOGA ZDRAVSTVENOG SUSTAVA U ZAŠTITI NAJBRANJIVIJIH

Dalida Rittossa

Katedra za kazneno pravo, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

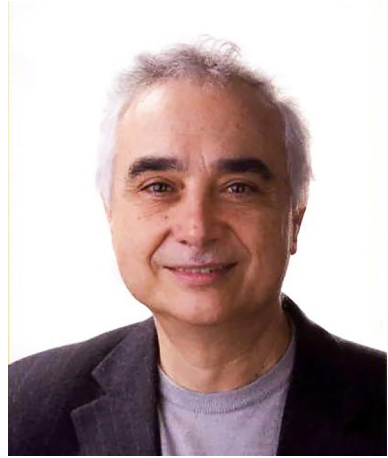
Zadnjih nekoliko mjeseci, svijet je izložen teškim posljedicama Covid-19 krize koje su se negativno odrazile na sve i jedan segment društvenog života. I dok posljednji statistički podaci neumoljivo upozoravaju kako je drugi, jesenji val bolesti već započeo, sve se više otvoreno propitkuje opravdanost i svrhovitost mjera ograničenja slobode kretanja građana i “ostanimo kod kuće” politika. Rezultati prvih istraživanja o Covid-19 bolesti kao kriminološkom faktoru pokazali su kako za djecu i žrtve obiteljskog nasilja dom nije sigurno mjesto. Prema predviđanjima Fonda UN-a za stanovništvo (UNFPA), tijekom *lockdown*-a nasilje u obitelji poraslo je za 20 %. Ako bi se proljetni scenarij ponovio, prva 3 mjeseca zabrane napuštanja doma dovela bi do strmoglavog rasta obiteljskog nasilja za dodatnih 15 milijuna slučajeva.

Osim restriktivnih mjera, fenomenološkom porastu nasilja u obiteljskom krugu pogoduju ekonomski i socijalni stresori poput gubitka posla, financijske nesigurnosti, kao i otežano prijavljivanje počinitelja. U takvim okolnostima, od iznimne važnosti je osigurati žrtvama obiteljskog nasilja pristup postojećem sustavu podrške i zaštite njihovih prava za vrijeme Covid-19 krize. Uloga zdravstvenih djelatnika u ovom sustavu zakonski je regulirana i ima ključno mjesto. Kako bi se ustanovilo obraćaju li se osobe prema kojima je počinjeno nasilje u obitelji liječnicima i drugom medicinskom osoblju, provedena je pilot studija između djelatnika udruga “Centar za nenasilje i ljudska prava – SOS Rijeka” i “U.Z.O.R. – Udruga za zaštitu obitelji Rijeka” i njihovih korisnika. Na temelju preliminarnih rezultata ovog i drugih srodnih istraživanja predložit će se nadogradnja sustava za zaštitu prava ranjivih žrtava tijekom pandemije.

Kontakt: dalida@pravri.hr; covid-19-vulnerability@pravri.hr

GILBERTO MARZANO: SHORT BIOGRAPHY

Gilberto Marzano is Professor and Head of the Laboratory of Pedagogical Technologies at the Rezekne Academy of Technologies, Latvia. He is also elected expert in Education and Social Sciences in the Latvian Council of Science. He is a Professor at the University of Social Sciences in Lodz, Poland, and president of Ecoistituto FVG, a research non-profit institution engaged in sustainable development. He is a visiting professor at many European Universities and coordinator of international projects.

DIGITAL SOCIAL INNOVATION AND SOCIETAL TRANSFORMATIONS

Gilberto Marzano

Laboratory of Pedagogical Technologies at the Rezekne Academy of Technologies

Digital technology is expanding into all aspects of human life. The ongoing fourth industrial revolution is boosting living standards and providing new development opportunities in all productive sectors and areas of society. The consequences are particularly visible in private and business communication and information sharing processes. Experts agree that the speed at which digital technologies are spreading nowadays is impressive, and technological advances will produce remarkable and unprecedented societal changes in the medium-term.

Digital social innovation (DSI) can be considered a means to minimize the negative societal changes due to disruptive digital technology advances. Indeed, DSI addresses emerging social issues and challenges by taking advantage of digital technology. Currently, most DSI projects make use of more established – and less “high-tech” – solutions, such as social networks, crowdsourcing, and web or mobile apps. This presentation highlights how DSI education can contribute to enhancing solutions in several strategic sectors, such as healthcare, education, public participation, and the environment, in a period of transformation of our society. It presents the results of the EU-funded project “DSI: new educational competences for social inclusion (2018–2020)” whose aim is the definition of a basic portfolio of competences for social educators and social volunteers in DSI at a European level.

Kontakt: gilberto.marzano@rta.lv

ODRASTANJE U E-OKOLINI

Helena Štrucelj

Katedra za javno zdravstvo, Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija

Elektronička komunikacija i izvori informiranja korisni su iz mnogo razloga, ali njihova zlouporaba predstavlja brojne opasnosti i prijetnje, posebno za djecu i adolescente. U izlaganju će biti riječi o poznatijim, ali i o onim manje poznatim oblicima potencijalno opasne komunikacije te o važnosti roditeljskog nadzora djetetovih *on-line* aktivnosti. Roditeljski nadzor svih oblika djetetove komunikacije, posebno one teže vidljive koja se odvija *online* i nerijetko noću, zahtjevan je zadatak. Katkada je pritom teško procijeniti gdje povući granicu između potrebe za nadzorom i potrebe za uvažavanjem privatnosti. Uz zakonska prava, dužnosti i odgovornosti vezane za nadzor djetetova druženja koje uključuje i elektroničku komunikaciju, roditelj ima i ulogu najutjecajnijeg modela od kojega dijete uči kako takvu komunikaciju koristiti sigurno, odgovorno i u dobroj mjeri.

Kontakt: helena.strucelj@fzsri.uniri.hr

ČEMU JOŠ NEPOVJERENJE U UMJETNU INTELIGENCIJU?

Saša Horvat

Katedra filozofije, Teologija u Rijeci, Sveučilište u Zagrebu, Katoličko bogoslovni fakultet

Ljudski odnosi temelje su na povjerenju. Kroz svakodnevne zadatke i zajedničke avanture, povjerenje se među ljudima razvija i jača ili slabi i propada. Kada je riječ o umjetnoj inteligenciji (AI), u tijeku je filozofska rasprava koja propitkuje mogućnosti izgradnje povjerenja između ljudskih bića i AI. Ovo je postala posebno zanimljiva tema u Europskoj uniji nakon što je Stručna skupina na visokoj razini Europske komisije za umjetnu inteligenciju (AI HLEG) 2019. godine postavila nužnost razvijanja povjerenja u pouzdanu umjetnu inteligenciju. Ipak, filozofija tehnologije i "teorija tehnološke medijacije" (eng. *the technological mediation theory*) tvrdi kako su ljudi već stekli naviku pouzdavajućeg prepustanja tehnologiji. Stoga ovo predavanje priprema mogućnost središnjeg filozofskog predpitanja: jesmo li zakasnili s pitanjem povjerenja u AI, tj. postoji li još uopće mogućnost nepovjerenja u AI?

Kontakt: horvat.sasa@gmail.com

MORALNI EMPATIČNI ROBOTI: REALNOST ILI UTOPIJA?

Amir Muzur^{1,2}

¹*Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet*

²*Katedra za javno zdravstvo, Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija*

Kao značajna karakteristika ljudskih intimnih interakcija, ali i nekih profesionalnih, poput onih povezanih sa zdravstvenom skrbi ili trgovinom, empatija se općenito cijeni i potiče. Nije, stoga, čudo da je očita i dobro dokumentirana regresija empatije, tipična za moderna društva, potaknula potragu za njenom umjetnom zamjenom. Roboti se već koriste kao recepcioneri u bolnicama, kućni pratioci zaduženi za čavrljanje s domaćinom, kao i prodavači u trgovinama. Ova prezentacija pokušat će analizirati odnos empatije i morala, empatije i vremena, kao i empatije i svijesti, problematizirajući programiranje elemenata svijesti, "moralnost" robota, značenje motivacije (namjere) pri djelovanju (robota), a osobito etičke aspekte robota i drugih proizvoda umjetne inteligencije.

Kontakt: amir.muzur@fzsri.uniri.hr

THE BIG DATA IN EVERYDAY PRACTICE WITH THE SPECIAL REFERENCE TO VACCINOLOGY AND SARSCOV2 PANDEMIC

Gordana Pelčić^{1,2}

¹Department of Social Sciences and Medical Humanities, The University of Rijeka, Faculty of Medicine

²Health Care Centre of Primorje-Gorski Kotar County, Department of Paediatrics, Rijeka, Croatia

The term Big Data can be defined as extremely large datasets that are accumulating rapidly. It could be analyzed computationally and can require some level of computational knowledge. Big Data infiltrated many aspects of our life. In this presentation, the place of Big Data in Vaccinology and SarsCov2 pandemic will be investigated from the position of primary care doctor. Vaccinology was defined as the highest achievement of public health in the 20th century. Today the vaccinology is faced with parents' hesitancy, antivaccine movements, professionals' doubts, questions, and concerns. The professionals make great efforts to resolve the doubts and a variety of questions and misunderstandings regarding vaccinology. The globalization in health care on one side and emerging technological achievements on the other side create the possibilities where an enormous amount of different data are available to health care professionals. There are many possibilities that medicine, especially in vaccinology and nowadays in SarsCov2 pandemic can gain from Big Data, for example, through epidemiological studies, data regarding the therapy and side effect of the therapy, possible diagnostic tools, Quarantine. The professionals based their knowledge on scientific data derived from Big Data. Vaccine hesitancy and antivaccine movements, same as SarsCov2 skeptics declare that they based their policy on scientific data too. In the situation of an enormous amount of data, one could be drowned out and interpreted in various ways. It is clear that the old-fashioned "defense"

of great public achievements of the 20th century – vaccinology is no longer appropriate. On the other hand, the search of the literature shows the entry of "Big Data" in medicine in general and in public health and vaccinology too. This paper is an attempt to position the role of Big Data (its benefits, traps, and ethical implications) in vaccinology in the 21st century and present the SarsCov2 pandemic based on exploring the literature and our propositions.

Kontakt: *gordana.pelcic@uniri.hr*

UTJECAJ INFORMACIJSKO– KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE NA POIMANJE PLAGIRANJA

Vanja Pupovac

Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet

Primjena tehnologije u bilo kojem području ljudskog djelovanja donosi promjene i napredak. Prvotna primjena tehnologije najčešće je negativna i uzrokuju svojevrsan otpor zajednice. Razlog tome je što u početku tehnologija ističe nedostatke dosadašnjih definicija koncepata, načina razmišljanja i/ili praksi i načina djelovanja. Primjenom tehnologije ne nudi se "instant" rješenje već se prvo preciznije definiraju dosadašnji nedostaci i nejasnoće i detaljnije se poimaju problemi, a tek potom oblikuju pojedinačna rješenja koja u jednom trenutku označavaju napredak. U ovom radu opisać ću promjene i napredak u poimanja znanstvenog plagiranja uzrokovane tehnologijom.

Digitalizaciji znanstvenih publikacija i knjiga znatno je olakšala plagiranje putem *copy/paste* naredbi, stoga i raste učestalost plagiranja u znanstvenim radovima, knjigama, ali i u diplomskim, magistarskim i doktorskim radovima. Odgovor se nudi u vidu softvera za otkrivanje tekstualne sličnosti. Njihova primjena donosi poteškoće kod interpretacije rezultata tekstualne sličnosti, primjerice, nejasno je koliko podudarnog teksta je potrebno da bi ono predstavljalo plagiranja, koliko slično je dovoljno slično, ili kako razlikovati opće znanje od novog, originalnog doprinosa. Odgovor znanstvene zajednice na ta i slična pitanja omogućila su nam da danas imamo precizniju definiciju plagiranja te učinkovitije edukativne intervencije i preventivne mjera za sprečavanje plagiranja.

Kontakt: vanja.pupovac@medri.uniri.hr

ART, LITERATURE, AND NEUROPSYCHOLOGY. A PROPOSAL OF AN ANALYSIS OF FELLINI'S DREAMS

Anastasia Fabbro

University of Udine

In recent work, the neuropsychological paradigm has been presented as a new approach to studying literature, and close collaboration between scientists and the humanities has been encouraged by the authors. Since antiquity, literature and visual art have described many human experiences, like dreams, ecstatic experiences, and visions, in which neuropsychology can contribute to further investigation.

In this perspective, dreams represent a very interesting field of research (Fabbro & Fabbro, 2015). In the 20th century, one of the artists that most look at his dreams as a source of inspiration was the Italian filmmaker Federico Fellini (1920–1993), who wrote and illustrated his dreams for almost 30 years. These dreams have been published in 2007 (Fellini, 2007), and represent an important source for exploring dream experience. A research project about Fellini's dreams and a method of dream analysis will be presented.

Kontakt: anastasia.fabbro@uniroma1.it

THE COMPARISON OF EMDR WITH OTHER THERAPEUTIC TECHNIQUES IN THE PROCESSING OF STRESSFUL MEMORIES IN A NON-CLINICAL SAMPLE

**Fabio D'Antoni¹, Esterina Pedone², Franco Fabbro³,
Cristiano Crescentini³**

¹*University of Rome "La Sapienza", University of Udine*

²*Institute of Systemic Psychotherapy "Naven"*

³*Cognitive Neuroscience Laboratory, DILL, University of Udine*

In the field of psychotherapy, there are several relatively new techniques (i.e., EMDR and Brainspotting) that were proven to be effective to lessen emotionally upsetting activation during the recalling of traumatic experiences associated with individuals present symptoms. Beyond this, mindfulness practice (i.e., Body Scan Meditation – BSM) also showed its therapeutic potential as a clinical technique. Thus, the purpose of our research was to explore, in a population of healthy participants, the effects of EMDR, BSP, and BSM on the individual's tendency to process negative life events in a single session of treatment. We compared the experimental conditions with an active control condition (book reading) using pre/post and follow-up self-report (i.e., Subjective Units of Disturbance Scale) and objective measures (e.g. Heart Rate Variability).

Kontakt: fabio_dantoni@hotmail.it

MEDRI

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

UNESCO Chair on
Social Sciences and Medical Humanities,
University of Rijeka, Croatia

Sveučilište u Rijeci
Universitas studiorum Fluminensis

Dokumentacijsko-istraživački centar
za europsku bioetiku „Fritz Jahr”

Znanstveni centar izvrsnosti
za integrativnu bioetiku

Hrvatsko
bioetičko
društvo

HERA
Humanities in the European Research Area

